

Túl a pozitív sztereotípiákon

Beszélgetés a Cseh Centrum igazgatójával, Michal Černývel

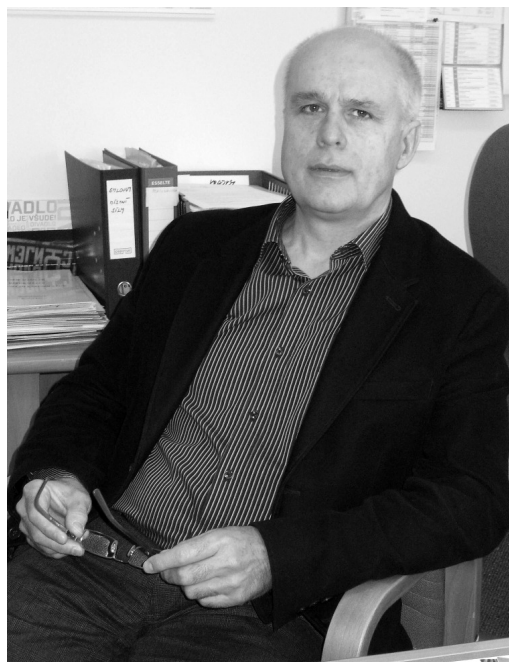
Budapest szívében, a terézvárosi Szegefű utcában bújik meg a Zichy-palota, amelyben a Cseh Centrum is működik. Az intézmény igazgatójával arról beszélgettünk, hogy a népszerű cseh szerzőkön és műfajokon túl mit kínál a Centrum az érdeklődő magyar közönségnek.

– A nyolcvanas évek végén egy időben itt zajlottak a Csehszlovák Kulturális és Tájékoztató Központ egyes rendezvényei. Én magam is emlékszem például egy közönségtalálkozóra a népszerű „Mentők” című sorozat „sztárjaival”. Mióta működik ezen a helyen a Cseh Centrum és tevékenységében kapcsolódott-e az egykori Csehszlovák Kulturális és Tájékoztató Központ hagyományaihoz?

– A Cseh Centrum 1993, tehát a Csehszlovák Köztársaság kettéválása óta működik a Szegefű utcában, amióta a Cseh Köztársaság Nagykövetsége is ebbe az épületbe költözött. 1922-ben, a két ország közötti diplomáciai kapcsolatok felvételekor a Csehszlovák Köztársaság vásárolta meg az egykori Zichy-palotát, amelyet 1939-ig követségi épületként használt. A második világháború után, egészen 1992-ig, ebben az épületben működött a csehszlovák kereskedelmi kirendeltség. 1993. január 1-én, amikor a körülmények összejátszása folytán én láttam el az újonnan alakult Cseh Köztársaság ideiglenes ügyvivői tisztségét, ebbe a palotába költözött az új nagykövetség. Az épület alapos felújításon esett át, amelynek során kialakításra kerültek azok a helyiségek, amelyekben 1993 óta a Cseh Centrum működik.

Mint intézmény természetesen szorosan kapcsolódunk a nagykövetséghez, amellyel sok közös rendezvényünk van. Ma már egy kicsit mások a hangsúlyok, mint azokban az években, amelyeket említett. A Cseh Centrum igyekszik a kulturális ügynökségi, közvetítői tevékenységre összpontosítani, kapcsolatot teremteni cseh és magyar szervezetek között. Elsősorban helyi partnerekkel igyekszünk programokat szervezni valamely magyar intézményben, színházban, galériában vagy egyéb intézmény területén. Természetesen megvan a barátainknak és érdeklődőinknek az a köre is, amely a Cseh Centrum épületében szervezett rendezvényeket látogatja.

– Ha az átlag magyar Hašek, Páral vagy Hrabal nevét hallja, megemlítjük a cseh újhullám valamely filmcímét, vagy mondjuk a Kisvakondot, mindez számukra a cseh kultúrát jelenti. Mennyiben könnyíti meg az Önök munkáját, mondjuk a kortárs cseh művészet bemutatásában az, hogy a magyarok ismerik a cseh a kultúra egy bizonyos szegmensét? Nyitottak-e a magyarok a kortárs művészet iránt is?

– Köszönöm, ez egy szép kérdés és egyben egy kulcsfontosságú gondolat, amellyel két évvel ezelőtt elfoglaltam ezt a tisztséget. Nevezetesen, hogy milyen mértékben jó tartani magunkat a bejáratott sztereotípiákhoz, amelyek keretében a magyar közönség érzékeli a cseh kultúrát. Ön ezeket szépen megnevezte. A sztereotípia ebben az esetben azonban nem egy negatív fogalom, ez egy bizonyos ikon, amellyel az itteni közönség a cseh kultúrát összekapcsolja. Ezek természetesen azok a témák, amelyeket az itteni közönség kedvel és eljön érte ezekre a rendezvényekre. A Kisvakond, Hašek, a sör, Bohumil Hrabal – mindezek olyan témák, amelyek itt mindig visszhangra találnak, és örülök annak, hogy a magyar közönség többek között az említett ikonokon keresztül, olyan közel áll a cseh kultúrához. Úgyhogy ezt a munkát nagyon kellemes itt végezni, ez egy olyan környezet, amelyben óriási a fogadókészség a cseh témák iránt. Természetesen – ahogy ön is kérdezte – megnyitni az utat a kortárs művészet, vagy valami más számára, mint amit a magyar közönség megszokott, mindig nehezebb, de épp ez jelenti számunkra a kihívást.

– Említette, hogy rendezvényeik többsége „házon kívül” zajlik. Melyek a legfontosabb partnereik?

– Az első helyen hadd említsem a Bohémia Baráti Kört, a cseh kultúra magyarországi barátainak az egyesületét. Ezen kívül pedig van egy széles palettája az intézményeknek, galériáknak, múzeumoknak, közösségeknek, amelyekkel kapcsolatban vagyunk,

és akikkel közös projekteket szervezünk. Megemlíthetném például az Óbudai Társaskört, több budapesti vagy vidéki színházat, a Millenárist vagy a pécsi Városi Galériát. Ugyanúgy együttműködünk a központi kulturális intézményekkel mint a Művészetek Palotájával vagy a Múcsarnokkal, továbbá természetesen azokkal a felsőoktatási intézményekkel, ahol cseh tanszékek működnek. Egyikük a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Piliscsabán, ahol nagyon aktív bohémisták dolgoznak és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara, amellyel szintén közös projektjeink vannak. Szoros a kapcsolatunk a többi Magyarországon működő külföldi, elsősorban európai intézettel. Legutóbb például egy olyan nagy rendezvényt készítettünk elő, amelynek a célja az európai nemzeti irodalmak népszerűsítése volt más nemzetek körében. Összesen tizennyolc irodalom képviselte magát június 9-én az Irodalmak Éjszakáján, melynek főszereplői a budapesti TÁP Színház színészei voltak. Ők olvastak fel a belváros különböző érdekes helyszínein ezekből az irodalmakból. A tizenhét európai ország kulturális intézeteivel, illetve a nagykövetségeik kulturális részlegeivel közösen szervezett rendezvény koordinátora a Cseh Centrum, fő támogatója pedig az Európai Bizottság képviselője, az Európa Pont volt, amely a Millenáris Parkban található.

– *Következő kérdésem éppen az alternatív kulturális szervezetekkel fenntartott kapcsolatokra és a vidéki rendezvényekre vonatkozott volna. Az A38-as hajón például időnként megjelenik a Cseh Centrum.*

– Az alternatív kulturális tér rendkívül fontos. Ön említette az A38-as hajót. Nemcsak számunkra, hanem a többi kulturális intézmény számára is fontos helyszín a Trafó, de olyan kisebb helyek is, mint például a nagyon népszerű Szimpla Kert vagy más helyszínek, ahova elsősorban fiatalok járnak. Ami a Budapesten kívüli eseményeket illeti, ezeknél is nagymértékben támaszkodunk az ottani partnereinkre. Szegeden például szintén van egy viszonylag aktív csoport, amely az egyetem cseh lektorátusa köré szerveződik. Együttműködünk különféle filmfesztiválokkal is, mivel a cseh film olyan terület, amely iránt talán a legnagyobb az érdeklődés. Ezért ott vagyunk az olyan fesztiválokon, mint a budapesti Titanic, a miskolci Cinefest vagy a nyugat-magyarországi Mediawave.

– *A pozitív sztereotípiák között megemlítette a cseh sört is. Hol vannak a cseh kultúra határai? A sörnél biztosan nem, mert azt elmúlt években részt vettek a budapesti cseh sörfesztivál szervezésében is. Ide tartoznak-e a Csehország szépségeinek népszerűsítésére irányuló rendezvények?*

– A Cseh Centrumok hálózatának tevékenysége nagyon széles területre terjed ki, minden műfajt

képes befogadni. Nem véletlenül nevezik intézményünket Cseh Centrumnak, miközben a többi hasonló intézetet kulturális intézetnek, vagy egyszerűen intézetnek. Mi megtartottuk ezt az elnevezést, hiszen az 1993-ban elfogadott alapító okiratunk tartalmazza a három fő pillért, azaz a kulturális tevékenységet, az idegenforgalom népszerűsítésére irányuló tevékenységet és a cseh cégek támogatását. Ebből kifolyólag tevékenységünk valamivel szerteágazóbb, mint egy hagyományos kulturális intézeté. Ezért szoktunk például a csehországi kerületekkel olyan rendezvényeket szervezni, amelyek célja ezeknek a kerületeknek a bemutatása. (Csehországban a kerület a mi megyéinkhez, régióinkhoz hasonlatos méretű közigazgatási egység – *a szerk.*) Tavaly ősszel például így mutattuk be a Dél-Csehországi Kerületet, annak kultúráját, nevezetességeit, érdekességeit és a helyi vállalkozási lehetőségeket.

– *A nyár az az időszak, amikor a legtöbb külföldi és hazai turista látogat Budapestre. Mi az, amivel erre az időszakra készülnek?*

– Nyáron egyrészt bizonyos értelemben holtseason van a kulturális rendezvények terén, másrészt viszont egész sor fesztivál zajlik, amelyeken igény van cseh résztvevőkre. Mi ebben az évben részt veszünk egy érdekes és nagyon figyelemreméltó, atipikus fesztiválon, amelyet a Pannonhalmi Apátság szervez. Itt zajlik augusztusban az Arcus Temporum fesztivál. Ennek keretében egy képzőművészeti műhelyt szerveznek, amelyre több országból érkeznek résztvevők. Mi szponzoráljuk egy cseh képzőművész részvételét, aki ott fog alkotni és művei kiegészítik majd az elsősorban zenei fesztivál programját. Az A38-as hajón is lesz rendezvényünk, ahol együttműködve fő szponzorunkkal, a Staropramen Sörgyárral – és ismét a sörnél vagyunk –, ebben az évben könnyűzenei koncertsorozatot kínálunk a cseh zenekarok részvételével.

A sör tehát vissza-visszatérő motívum. Szándékosan említettem fő támogatónkat, a Staropramen Sörgyárat, amely egyben a Cseh Centrumok egész hálózatának is szponzora. Mivel egy sörgyár szponzorál bennünket, ez bizonyos mértékben korlátozni fogja részvételünket a cseh sörfesztiválokon, ahol több cseh márka mutatkozik be. Ugyanakkor új lehetőségeket nyit számunkra, különösen egy olyan időszakban, amikor a megtakarítások miatt nem támaszkodhatunk egyedül csak az állami (a külügyminisztériumi) támogatásra, hanem más forrásokat is kell keresnünk.

– *Igazgató úr, köszönöm a beszélgetést és további sok sikert kívánok Önöknek!*

Racszó Erzsébet
A szerző felvétele